

MAKTAB PSIXOLOGINING PSIXOLOGIK PROFILAKTIK ISHLARI

Otajonova Shohida Jaloladdinovna

Xorazm viloyati Xiva tumani 42-maktab psixologi

Abdullayeva Husniya Muxtor qizi

Xorazm viloyati Xiva tumani 10-son maktabi psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktab psixologining profilaktik faoliyati, o‘quvchilar psixik salomatligini saqlash, salbiy holatlarning oldini olish, yosh davrlari xususiyatlarini inobatga olgan holda olib boriladigan psixologik ishlarning mazmuni va ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ta’lim muassasasida psixologning o‘quvchi, ota-ona va pedagoglar bilan hamkorlikdagi faoliyati tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: psixologik profilaktika, maktab psixologi, o‘quvchi, yosh davrlari psixologiyasi, psixik salomatlik, moslashuv, tarbiya, oilaviy muhit.

Bugungi kunda ta’lim tizimida shaxs kamoloti, uning ruhiy salomatligi hamda ijtimoiy moslashuvi muhim masalalardan biri hisoblanadi. Shu jihatdan umumta’lim maktablarida faoliyat yurituvchi psixologlarning o‘rni beqiyosdir. Maktab psixologi nafaqat mavjud muammolarni aniqlaydi va bartaraf etishga ko‘maklashadi, balki turli psixologik muammolarning oldini olishga qaratilgan profilaktik ishlarni ham olib boradi. Psixologik profilaktika — bu o‘quvchilarda uchrashi mumkin bo‘lgan ruhiy zo‘riqish, moslashuvdagi qiyinchiliklar, nizolar, tajovuzkorlik, depressiv holatlar va boshqa salbiy holatlarning oldini olishga qaratilgan tizimli faoliyatdir. Maktab psixologining profilaktik faoliyati bir necha yo‘nalishlarda amalga oshiriladi:

1. O‘quvchilarni maktab muhitiga moslashtirish: Ayniqsa boshlang‘ich sinfga qabul qilingan bolalarda yangi muhitga moslashish jarayoni murakkab kechishi mumkin.

Psixolog bu davrda bolalarning hissiy holatini o'rganadi, ularda xavotir, qo'rquv yoki tortinchoqlik holatlarini aniqlaydi.

Moslashuv jarayonida quyidagi ishlar amalga oshiriladi:

- kuzatish;
- psixologik diagnostika;
- suhbatlar;
- rivojlantiruvchi mashg'ulotlar;
- ota-onalar bilan maslahat ishlari.

2. Yosh davrlari xususiyatlarini hisobga olish: Bolaning har bir yosh davrida psixologik rivojlanish xususiyatlari farq qiladi. Yosh davrlari psixologiyasiga ko'ra:

- kichik maktab yoshida – diqqat, xotira va o'qishga qiziqish shakllanadi;
- o'smirlik davrida – mustaqillik, o'zini anglash, emotsional beqarorlik kuchayadi;
- o'spirinlik davrida – kasb tanlash, kelajak rejalari va shaxsiy identifikatsiya muhim bo'ladi.

Psixolog profilaktik ishlarni aynan shu xususiyatlarga mos tashkil etadi.

3. Deviant xulq-atvorning oldini olish: Ba'zi o'quvchilarda dars qoldirish, tajovuzkorlik, yolg'on gapirish, internetga qaramlik kabi salbiy xatti-harakatlar kuzatilishi mumkin. Psixolog bunday holatlarning oldini olish maqsadida:

- individual suhbatlar;
- korreksion mashg'ulotlar;
- sinf jamoasi bilan treninglar;
- ota-onalar bilan hamkorlik ishlarini olib boradi.

4. Ota-onalar bilan psixoprofilaktik ishlar: Oiladagi muhit bolaning ruhiy rivojlanishiga bevosita ta'sir qiladi. Shu sababli psixolog ota-onalar uchun:

- seminarlar;
- davra suhbatlari;
- psixologik tavsiyalar;
- individual konsultatsiyalar tashkil etadi.

Bu ishlar oilaviy nizolar, noto'g'ri tarbiya usullari va kommunikativ muammolarning oldini olishga xizmat qiladi.

5. Pedagoglar bilan hamkorlik

Pedagoglarning psixologik savodxonligini oshirish ham profilaktik ishlarning muhim qismi hisoblanadi. Psixolog o'qituvchilarga:

- o'quvchilar bilan samarali muloqot;
- stressni boshqarish;
- konfliktlarni hal etish;
- individual yondashuv usullari bo'yicha tavsiyalar beradi.

Maktab psixologining profilaktik faoliyati ta'lim muassasasida sog'lom psixologik muhit yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. O'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olib tashkil etilgan profilaktik ishlar ularning barkamol shaxs bo'lib shakllanishiga xizmat qiladi. Psixolog, pedagog va ota-onalar o'rtasidagi samarali hamkorlik esa tarbiya jarayonining muvaffaqiyatini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Umumiy psixologiya
2. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya
3. Lev Vygotsky ilmiy ishlari.

4. Jean Piaget rivojlanish nazariyalari.
5. O‘zbekiston Respublikasi ta’lim tizimiga oid me’yoriy-huquqiy hujjatlar.